

wpisane 21.11.2018

Szczecin, 20.11.2018

dr hab. Jarosław Korpysa, prof. US
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Uniwersytet Szczeciński

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr. Lidii Sokołowskiej pt. "Metody aktywizacji zachowań przedsiębiorczych młodzieży szkolnej" napisanej na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego w Szczecinie pod kierunkiem Promotora prof. dr hab. Igi Rudawskiej

Niniejszą recenzję rozprawy doktorskiej mgr. Lidii Sokołowskiej przygotowałem na podstawie pisma Dziekana Wydziału Zarządzania Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego w Szczecinie prof. dra hab. Waldemara Tarczyńskiego z dnia 27 września 2018 r. (L.dz.274/18WW).

Mając na uwadze treść art. 13.1. ustawy z dn. 14.03.2003 r., o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, który zakłada, że rozprawa doktorska „powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego (...) oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej”, przy ocenie rozprawy doktorskiej Pani mgr. Sokołowskiej, przyjąłem następujące kryteria: znaczenie podjętej tematyki w rozprawie, poprawność formułowania celu i hipotezy badawczej, ocena zakresu pracy, źródeł informacji i metod badawczych, struktura pracy, zawartość merytoryczna rozprawy oraz kwestie formalne.

1. Ocena wyboru problemu badawczego

Dokonując oceny wyboru problemu badawczego na wstępie należy stwierdzić, że do dziś współczesna nauka nie doczekała się jednej, uznanej przez wszystkich naukowców definicji przedsiębiorczości. Obecnie badania dotyczące przedsiębiorczości oparte są na procesach i postawach jednostki przedsiębiorczej, posiadającej odpowiednie umiejętności do dostrzeżenia szans istniejących w otoczeniu, a następnie ich właściwego wykorzystania. W prowadzonych analizach stosuje się głównie trzy ekonomiczne teorie przedsiębiorczości, które

swoje podłoże mają w nauczaniu twórcy przedmiotu R. Cantillona. Wśród nich są : 1) teoria Schumpetera, przedstawiająca przedsiębiorcę jako kreatora zmian i implikatora innowacji, 2) teoria Knighta, analizująca jednostkę przedsiębiorczą jako główny czynnik ukierunkowany na doprowadzenie rynku do stanu równowagi, 3) teoria Szkoły Austriackiej, opisująca zdolności przedsiębiorcy do dostrzegania pojawiających się na rynku nowych możliwości, a także umiejętności przewidywania i dostosowania się do istniejących potrzeb.

Analizując powyższe nurty teorii ekonomicznych można definiować przedsiębiorczość m.in. jako postrzeganie i kreowanie przez jednostkę ludzką nowych ekonomicznych możliwości w powiązaniu z procesem podejmowania decyzji o lokowaniu i stosowaniu poszczególnych zasobów oraz czynników znajdujących się w środowisku. W takim ujęciu zadaniem jednostki przedsiębiorczej jest tworzenie zmian wewnętrznych – odzwierciedlonych w kształtowaniu postaw przedsiębiorczych i zewnętrznych – uwidocznionych w procesach przedsiębiorczych, prowadzących do poprawy efektywności i rozwoju otoczenia w którym działa. W efekcie tych zmian kształtowana jest aktywność (zachowanie) przedsiębiorcze człowieka, które jest zachowaniem celowym, polegającym na przekształceniu woli jednostki w jej czyn. Tym samym zachowanie przedsiębiorcze warunkuje w dobie współczesnej globalizacji i internacjonalizacji procesy emergencji i kreacji nowej rzeczywistości.

Zachowania przedsiębiorcze mogą być stymulowane przez szereg czynników ekonomicznych i pozaekonomicznych. Edukacja jest jednym z czynników determinujących przedsiębiorczość, zwłaszcza w zakresie rozbudzania świadomości przedsiębiorczej. Tym samym edukacja, a szczególnie nauczanie przedsiębiorczości czy edukacja przedsiębiorcza, kształtuje zachowania młodego pokolenia względem przedsiębiorczości, gdyż uwzględnia wieloaspektowość i interdyscyplinarność istoty przedsiębiorczości, przy jednoczesnym wyjaśnianiu rzeczywistości gospodarczej dla młodzieży. Ponadto uaktywnia wśród młodzieży kirznerowski pierwiastek przedsiębiorczości, dzięki któremu możliwe jest wykształcenie lub też wzmocnienie kompetencji przedsiębiorczych, które są ukierunkowane m.in. na dostrzeżenie i wykorzystanie szans rynkowych. Tym samym edukacja w tym zwłaszcza edukacja przedsiębiorcza jest nakierowana na wzrost motywacji młodzieży do kreatywnego działania, obiektywizację warunków podejmowania decyzji dotyczących wykorzystania szans rynkowych, rozwój zdolności komunikacyjnych czy rozwój umiejętności współpracy w grupie. Co więcej kształtuje wśród młodego pokolenia postawy świadomości własnych kompetencji, aspiracji, kreacji czy samokrytycyzmu, a w konsekwencji warunkuje proces decyzyjny związany z wyborem konkretnej formy aktywności zawodowej.

Mając na względzie powyższe, uznaję za prawidłową zidentyfikowaną przez Doktorantkę przesłankę inspirującą do podjęcia tematu, w zakresie identyfikacji metod aktywizacji postaw i zachowań przedsiębiorczych uczniów szkół średnich. W tym względzie warto podkreślić, że zagadnienia podjęte w pracy mają zarówno znaczenie poznawcze jak i aplikacyjne. Rozpoznanie tych zagadnień ma znaczenie dla kreowania przedsiębiorczości wśród młodzieży uwzględniając jej rodzaje, motywy i metody aktywizacji zachowań przedsiębiorczych. Co więcej, wybór problemu badawczego ma także znaczenie metodologiczne, co znalazło swoje odzwierciedlenie w sposobie badania metod aktywizacji zachowań przedsiębiorczych wśród młodzieży.

Reasumując uważam, że wybór problemu badawczego w pełni spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim. Podjęty przez Doktorantkę temat jest aktualny i istotny dla teorii przedsiębiorczości. Mieści się w obszarze ekonomii i może z jednej strony stanowić istotny wkład w rozwój badań naukowych w przedmiotowym obszarze, z drugiej zaś być impulsem do kreowania i wdrażania nowych, użytecznych metod aktywizacji zachowań przedsiębiorczych wśród młodzieży szkolnej.

2. Ocena poprawności sformułowania celów i hipotez pracy

Przyjęty przez Doktorantkę problem badawczy zdeterminował postawione w dysertacji główne i szczegółowe cele badawcze i hipotezy (s.11-12). W tym względzie należy zauważyć, że Doktorantka wyróżniła jeden cel główny oraz 6 szczegółowych.

Celem głównym dysertacji jest identyfikacja metod aktywizacji postaw i zachowań przedsiębiorczych uczniów szkół średnich. Dodatkowo Doktorantka postawiła 6 szczegółowych celów poznawczych i pragmatycznych. Wśród trzech celów poznawczych Autorka, postanowiła zidentyfikować główne problemy kształtowania przedsiębiorczości wśród jednostek ludzkich, określić siłę oddziaływania młodego pokolenia na rozwój gospodarczy, a także zbadać wpływ edukacji na promowanie postaw i zachowań przedsiębiorczych uczniów szkoły średniej. Wśród celów pragmatycznych Doktorantka określiła profil segmentu badanej grupy uczniów szkoły średniej, zweryfikowała metody i narzędzia kształtujące zachowania przedsiębiorcze uczniów a także dokonała rekomendacji w zakresie możliwości stosowania metod i narzędzi aktywizujących zachowania przedsiębiorcze młodzieży w edukacji szkolnej.

Uważam, że wszystkie cele zostały sformułowane w sposób właściwy i poprawny. Po lekturze dysertacji, jestem także przekonany, że zostały w pełni osiągnięte przez Doktorantkę.

Na tle postawionych celów badawczych, Doktorantka formułuje jedną główną hipotezę badawczą „*Wykorzystanie metod aktywizacji przedsiębiorczości młodzieży szkolnej w istotny sposób wpływa na kreowanie jej postaw i zachowań, poprawiając tym samym jej pozycję na konkurencyjnym rynku pracy*” (s. 12) oraz jedną pomocniczą „*Na rynku usług edukacyjnych promuje się przedmioty i działania rozwijające przedsiębiorczość uczniów szkół średnich*” (s.12).

Powyższe hipotezy są interesujące i umożliwiają odniesienie się do ich treści w ramach prowadzonego w rozprawie postępowania badawczego. Jednocześnie mogą stanowić dla innych naukowców zainteresowanych przedmiotową tematyką inspirację do rozwoju własnych badań.

Reasumując uważam, że przyjęte cele i hipotezy dysertacji są ściśle powiązane z jej tytułem i w pełni określają zakres analizowanych w poszczególnych rozdziałach zagadnień.

3. Ocena zakresu pracy, źródeł informacji i metod badawczych

Oceniając zakres pracy doktorskiej mgr. Sokołowskiej należy stwierdzić, że:

- zakres przedmiotowy obejmował badanie metod aktywizacji przedsiębiorczości młodzieży szkolnej, które warunkują kształtowanie postaw i zachowań młodego pokolenia na konkurencyjnym rynku pracy;
- zakres podmiotowy obejmował 108 uczniów szkół państwowego liceum ogólnokształcącego w Świnoujściu oraz 5. nauczycieli pracujących w tej samej jednostce edukacyjnej;
- zakres czasowy w warstwie empirycznej obejmował okres marzec – kwiecień 2017 r. (przeprowadzenie badania przy wykorzystaniu kwestionariusza ankiety) oraz czerwiec – lipiec 2017 r. (przeprowadzenie badania przy wykorzystaniu kwestionariusza indywidualnego wywiadu IDI);
- zakres przestrzenny realizowanych badań odnosił się do największego liceum ogólnokształcącego w Świnoujściu.

Analizując źródła informacji, należy zauważyć, że w części teoretycznej dysertacji Doktorantka wykorzystała 318 źródeł bibliograficznych (opracowania zwarte, publikacje w czasopiśmie naukowych, raporty badawcze, artykuły prasowe, a także źródła netograficzne). Wśród wykorzystanych pozycji literaturowych zdecydowaną większość 284 (89,4%) stanowią pozycje wydane w języku polskim, tylko 34 (10,6%) stanowią pozycje zagraniczne wydane w języku angielskim. W tym względzie należałoby się spodziewać wykorzystania w większym stopniu literatury zagranicznej. Ponadto zauważalne jest powtórzenie tych samych pozycji –

jedna źródłowa wydana w j. angielskim, druga w j. polskim (np. spis bibliografii pozycja nr. 213 i 214) Wydaje się zasadnym odwoływanie do pozycji źródłowych.

Warto zauważyć, że zdecydowana większość wykorzystanych pozycji literaturowych została wydana po 2000 r., natomiast publikacje najnowsze wydane w okresie ostatnich 7 lat (2011 – 2018) stanowią 33,3% (106 pozycji) całości literatury, co w obecnej bardzo wysokiej dynamice wiedzy w nauce oraz dużej ilości publikacji naukowych, należy uznać za w pełni zadowalający wskaźnik.

Pod względem jakościowym literatura jest dobrana prawidłowo. Obejmuje dziedzinę nauk ekonomicznych, głównie ekonomię, a uzupełniając nauki o zarządzaniu. Jest także trafnie interpretowana przez Doktorantkę w tekście oraz przypisach. Pomimo tego, że zakres literatury obejmuje zagadnienie związane z tematyką dysertacji, to brakuje w pracy cytowań publikacji m.in. prof. K. Wacha, prof. T. Łuczyk, prof. T. Bernata, dr hab. A. Pawłowskiej, czy dr T. Rachwała, których dorobek jednoznacznie jest zakorzeniony w tematyce podjętej przez Autorkę dysertacji. W tym względzie należy stwierdzić, że są przytoczone co prawda dwie publikacje, których redaktorem jest T. Rachwał, jednak przypisy bezpośrednio odnoszą się do artykułów, których autorami są A. Raczyk oraz T. Brzozowski.

Doktorantka w pracy w części teoretycznej zastosowała obok analizy treści także operację myślową i metodę dedukcji. Natomiast w części empirycznej wykorzystała metodę ankietową właściwą dla badań ilościowych oraz metodę indukcji, która jest typowa dla badań jakościowych.

Istotną wartością dysertacji jest przeprowadzenie badań empirycznych przez Autorkę. W celu realizacji założeń badawczych Doktorantka stworzyła autorski kwestionariusz ankiety który zawierał 52 pytania oraz kwestionariusz wywiadu. Zarówno stworzony kwestionariusz ankiety oraz kwestionariusz wywiadu oceniam bardzo pozytywnie, z jedną małą uwagą, że w kwestionariuszu ankiety zawarto 52 pytań, co w procesie badawczym mogło być przeszkodą (ze względu na dużą ilość pytań) w uzyskaniu rzetelnych informacji. Mimo tej uwagi, z całą stanowczością stwierdzam, że Doktorantka wykazała się bardzo dobrą znajomością metodyki badań ilościowych i jakościowych, a zastosowane metody, zostały dobrane poprawnie i zapewniły realizację celów dysertacji.

Na szczególną uwagę zasługuje umiejętność łączenia wątków teoretycznych z konkretną analizą empiryczną przy jednoczesnym trafnym formułowaniu wniosków. Ponadto bardzo istotną wartością dysertacji są stworzone przez Autorkę rekomendacje w zakresie metod aktywizujących przedsiębiorczość wśród młodzieży szkolnej.

Oceniając całościowo przedłożoną dysertację mgr. Sokołowskiej pod względem metodycznym można z całą odpowiedzialności stwierdzić, że praca odpowiada wymaganiom stawianym pracom doktorskim.

4. Struktura pracy

Na treść rozprawy liczącej 330 stron (w tym 290 stron tekst właściwy) składa się : 5 rozdziałów pracy oraz wstęp, zakończenie, spis: rysunków, wykresów, tabel, bibliografii a także załączniki w których zamieszczono dokumenty (tj. kwestionariusz ankiety i scenariusz indywidualnego pogłębionego wywiadu) jakie zostały wykorzystane przez Doktorantkę w prowadzonym badaniu empirycznym.

Rozprawa ma charakter teoretyczno-empiryczny i są zachowane proporcje pomiędzy częściami teoretycznymi (43% całości tekstu) i empirycznymi (57% całości tekstu). Zachowanie powyższej proporcji świadczy o bardzo dobrej eksploracji teoretycznej tematyki podjętej przez Autorkę, która stanowiła dla Doktorantki podstawę do przeprowadzenia własnych badań empirycznych.

Reasumując należy stwierdzić, że dysertacja mgr. Sokołowskiej swoim zakresem obejmuje elementy konstrukcyjne stawiane pracom doktorskim tj.: a) wszystkie części rozprawy stanowią logiczną i merytorycznie zwartą całość, która jest podporządkowana realizacji celów i hipotez; b) tytuły rozdziałów i podrozdziałów zostały sformułowane poprawnie; c) poszczególne rozdziały i podrozdziały w rzeczowy sposób przedstawiają problematykę zawartą w tytule.

5. Zawartość merytoryczna rozprawy

We wstępie Doktorantka uzasadniła w sposób prawidłowy wybór tematu rozprawy, określiła cele i hipotezy badawcze a także zaprezentowała założenia metodyczne badań. Ponadto przybliżyła układ i strukturę pracy. Tym samym uznaję wprowadzenie za kompletne, bowiem zawiera wszystkie wymagane elementy o właściwej treści merytorycznej dla tej części rozprawy.

Rozdział pierwszy przedstawia założenia koncepcyjne związane z przedsiębiorczością. W tym względzie Autorka pracy w oparciu o dorobek teorii ekonomii, nauk o zarządzaniu, psychologii czy też socjologii dokonała charakterystyki przedsiębiorczości. Jednak w moim odczuciu przy analizie teorii ekonomicznych oraz teorii wywodzących się z nauk o zarządzaniu zabrakło uwzględnienia współczesnych koncepcji, które są prezentowane m.in. przez M. Cassona, S. Shana, K. Wacha, B.Glinkę, P. Dominiaka, J. Wasilczuk. Ponadto trudno się

zgodzić, ze stwierdzeniem Doktorantki, iż klasyczna teoria J. Schumpetera dała początek badaniom naukowym o przedsiębiorczości (s.17), gdyż w rzeczywistości bazę stanowią teorie stworzone przez przedstawicieli ekonomii klasycznej tj. Cantillona, Saya czy Smitha. Dokonując oceny kolejnych części rozdziału pierwszego należy zauważyć, że Doktorantka w sposób prawidłowy przedstawiła typizację istoty przedsiębiorczości uwypuklając poszczególne ich kryteria podziału. Pewien niedosyt budzi analiza determinant ekonomicznych przedsiębiorczości (s.34 – 46). Autorka omawiając uwarunkowania ekonomiczne w tabeli 1.6 (s.34) odnosi się do racjonalnego wykorzystania potencjału człowieka, który pozwala znaleźć dla jednostki ludzkiej nowe rozwiązania organizacyjne lub zreformować istniejące rozwiązania. Natomiast w dalszej części analizy uwarunkowań ekonomicznych (s. 35 – 36) opisuje wpływ polityki podatkowej, kapitału finansowego, wskaźnika bezrobocia, poziomu wynagrodzenia czy transformacji ekonomicznej na rozwój przedsiębiorczości, nie odnosząc się do racjonalnego wykorzystania potencjału człowieka. W tym względzie zasadnym byłoby wspomnienie, że racjonalne wykorzystanie potencjału człowieka może nastąpić przy istnieniu instrumentów i mechanizmów rynkowych sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości. Jednocześnie należy podkreślić, że większość z zaprezentowanych determinant ekonomicznych ma pozytywne i negatywne oddziaływanie na rozwój przedsiębiorczości, podczas, gdy w większości przypadków Doktorantka skupia się na przedstawieniu tylko jednej zależności (tak jest w przypadku bezrobocia, kapitału finansowego, transformacji ekonomicznej). Pomimo, że w moim odczuciu rozdział ten jest najsłabszy na tle pozostałych rozdziałów dysertacji, to z całą stanowczością należy stwierdzić, że wartością dodaną rozważań zawartych w tym rozdziale jest propozycja Autorki własnej definicji przedsiębiorczości a także próba usystematyzowania typizacji przedsiębiorczości. Na pochwałę zasługuje także właściwa prezentacja determinant demograficznych, społeczno – kulturowych, prawnych oraz lokalnych warunkujących rozwój przedsiębiorczości.

Rozdział drugi poświęcony został analizie wpływu segmentu młodzieży szkół średnich na rozwój gospodarczy kraju. W tej części Autorka bardzo szczegółowo przedstawiła główne teorie ekonomiczne dotyczące rozwoju gospodarczego, trafnie uwypuklając teorie klasyczne, keynesistowskie, neoklasyczne, zależności, instytucjonalne oraz zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie wyróżniła czynniki rozwoju gospodarczego. W tym względzie odczuwam pewien niedosyt związany z brakiem opisu wpływu poszczególnych determinant na rozwój gospodarczy. W dalszej części dysertacji Doktorantka dokonała analizy znaczenia kapitału ludzkiego we współczesnej gospodarce. Na wstępie tychże rozważań Autorka bardzo słusznie podkreśliła wpływ wiedzy jako podstawowej determinanty rozwoju gospodarczego. Trafnie

także dokonała charakterystyki istoty gospodarki opartej na wiedzy. Wartościowym i cennym walorem pracy są podrozdziały 2.4 – 2.5, w których Doktorantka zaprezentowała ewolucję ujęcia definicyjnego młodzieży (od starożytności do współczesności) oraz wpływ aktywności zawodowej młodzieży na rozwój gospodarczy. Ponadto Autorka dysertacji bardzo umiejętnie łączy aktywność młodzieży na rynku pracy z kreowaniem postaw i zachowań przedsiębiorczych młodego pokolenia przez system społeczno – gospodarczy.

Rozdział trzeci dysertacji dotyczy metodycznych aspektów pomiaru postaw i zachowań przedsiębiorczych młodzieży. Należy na wstępie zauważyć, że analiza poszczególnych kwestii w przedmiotowej tematyce należy do niełatwych zadań, gdyż w dyskursie naukowym istnieją liczne rozbieżności dotyczące metod i sposobów pomiaru przedsiębiorczości. Analizując poszczególne treści niniejszego rozdziału warto podkreślić właściwą prezentację metod dotyczących operacjonalizacji i pomiaru istoty przedsiębiorczości. Autorka trafnie powiązała koncepcje przedsiębiorczości z narzędziami pomiaru omawianej problematyki (s. 105 – 106) co w moim odczuciu może stanowić istotny wkład Doktorantki w rozwój nauki o przedsiębiorczości. Ponadto Autorka pracy dokonała właściwej prezentacji metodyki badań podaży kompetencji oraz planów zawodowych szkół średnich z uwzględnieniem metody GEM. Reasumując uważam, że treść rozdziału trzeciego potwierdza wysoki poziom profesjonalizmu badawczego Doktorantki.

Rozdziały czwarty i piąty mają charakter wyłącznie empiryczny. Doktorantka zawarła w nich bardzo szczegółową prezentację metodyki badawczej wraz z prezentacją eksplanacyjnego modelu badawczego aktywizacji zachowań przedsiębiorczych młodzieży na rynku usług edukacyjnych. Jednocześnie szczegółowo omówiła zmienną wyjaśnianą, zmienne wyjaśniające oraz kontrolną przedmiotowego modelu. Ponadto dokonała charakterystyki metody zbierania i analizowania danych w przeprowadzonych badaniach pierwotnych. W sposób właściwy przedstawiła także metodę doboru próby oraz główne uwarunkowania metodyczne procesu wyboru badanej populacji.

Znaczną część rozdziału czwartego i piątego stanowią wyniki badań ilościowych i jakościowych, które umożliwiają weryfikację hipotez badawczych. Autorka w sposób właściwy:

- dokonuje analizy determinant zachowań przedsiębiorczych (w tym determinant ekonomicznych, społeczno – kulturowych, zainteresowań i preferencji uczniów, ich aspiracji edukacyjnych)
- przedstawia narzędzia i metody warunkujące cechy przedsiębiorcze młodzieży szkoły średniej,

- analizuje szanse i zagrożenia wynikające z stosowanych metod aktywizujących zachowania przedsiębiorcze młodzieży,
- charakteryzuje obecną i przyszłą aktywność zawodową młodzieży szkoły średniej.

Dokonując analizy wyników badań ilościowych Doktorantka eksploruje zależności statystyczne pomiędzy czynnikami warunkującymi kształtowanie postaw i zachowań przedsiębiorczych uczniów szkoły średniej. Ponadto prezentując wyniki badań Autorka pracy we właściwy sposób łączy wyniki badań ilościowych z jakościowymi co zgodne jest z obowiązującym pozytywistycznym paradygmatem. Tym samym w prowadzonym postępowaniu badawczym Doktorantka ukazuje równoważność metod badawczych sytuujących się w odmiennych orientacjach metodologicznych.

Bardzo ciekawych wyników dostarcza ocena dokonana przez nauczycieli w zakresie narzędzi i działań wspomagających rozwój postaw przedsiębiorczych uczniów. Zgodnie z uzyskanymi rezultatami proces kształtowania postaw przedsiębiorczych w edukacji formalnej w dużym stopniu zależy od nauczyciela, jego zaangażowania, doświadczenia, umiejętności wyboru i dopasowania metod aktywizujących przedsiębiorczość uczniów. Ponadto respondenci byli też świadomi roli edukacji pozaformalnej w procesie wzmacniania zachowań przedsiębiorczych młodzieży.

Wartościowym aspektem prezentowanych wyników jest także stworzenie listy dobrych praktyk z wyodrębnieniem metody edutainmentu. W tym względzie należy mieć na uwadze, że przedstawienie dobrych praktyk z jednej strony ilustruje użyteczne metody kształtujące postawy przedsiębiorcze młodzieży a z drugiej stanowi inspirację do podejmowania m.in. przez nauczycieli nowych działań ukierunkowanych na aktywizację zachowań przedsiębiorczych młodzieży. Należy także podkreślić, że przeprowadzone wnioskowanie oparte o literaturę treści oraz analizę wyników badań pierwotnych pozwoliło Doktorantce zastosować metodę SWOT, która dotyczyła stosowania metod aktywizujących zachowania przedsiębiorcze uczniów szkoły średniej. Tym samym, przedstawione sugestie o charakterze endogenicznym oraz egzogenicznym stanowią bardzo ciekawą analizę w zakresie analizowanej problematyki.

Zakończenie rozprawy stanowi reasumpcję nadrzędną w stosunku do prowadzonych rozważań teoretycznych i badań empirycznych. Wnioski mieszczą się w obszarze uzyskanych wyników, co z pewnością może świadczyć o dyscyplinie intelektualnej Doktorantki. Oprócz klasycznego podsumowania i wniosków badawczych, Autorka wyraźnie określiła ograniczenia badawcze, jakie związane są z przeprowadzonym przez nią procesem badawczym w zakresie wnioskowania oraz określiła kierunki dalszych badań w tej tematyce, co niewątpliwie świadczy o jej dojrzałości naukowej.

6. Ocena strony formalnej rozprawy

Dysertacja mgr. Lidii Sokołowskiej napisana jest językiem komunikatywnym a przedstawione w niej kwestie i pojęcia zostały szczegółowo omówione. Także poziom edytorski rozprawy nie budzi zastrzeżeń. Doktorantka wykazała się starannością w przestrzeganiu standardów edycji tekstów naukowych oraz zasad ich pisanie. Uważam, że Doktorantka dołożyła należytej staranności, aby ułatwić lekturę dysertacji i odbiór zawartych w niej treści.

Rekapitulując, pod względem redakcyjnym i lingwistycznym, a także w zakresie stosowania poprawnych zasad dla odsyłaczy bibliograficznych, pracę oceniam wysoko.

7. Konkluzja

Rozprawa doktorska mgr. Lidii Sokołowskiej stanowi interesujące, oryginalne studium dotyczące metod aktywizacji zachowań przedsiębiorczych młodzieży szkolnej. Rozprawę doktorską Pani Sokołowskiej oceniam jednoznacznie pozytywnie. W moim odczuciu stanowi bardzo wartościowy wkład do poszerzania wiedzy z zakresu stosowania narzędzi wzmacniających kształtowanie zachowań i postaw przedsiębiorczych młodego pokolenia. Ponadto dysertacja stanowi:

- oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, jakim jest eksploracja metod aktywizacji przedsiębiorczości młodzieży szkoły średniej,
- wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w teorii przedsiębiorczości,
- potwierdza umiejętności Doktorantki w zakresie samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

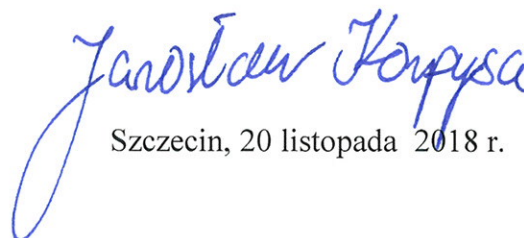
Tym samym przedłożona praca spełnia wymogi art. 13, ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595 z późn. zm.

Do głównych walorów pracy zaliczam:

- ważność i aktualność analizowanej problematyki,
- przejrzystość pracy i logiczność wyводу naukowego,
- umiejętność stosowania metod badawczych w wieloźródłowej koncepcji badań,
- erudycję Doktorantki w zakresie zagadnień ogólnych i szczegółowych w obszarze, w którym mieści się tematyka rozprawy,
- przeprowadzenie badań ilościowo – jakościowych na bardzo wysokim poziomie,
- rzetelne opracowanie wyników badań empirycznych,

- stworzenie rekomendacji w zakresie metod aktywizacji przedsiębiorczości młodzieży szkolnej.

Reasumując stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr. Lidii Sokołowskiej pt. "Metody aktywizacji zachowań przedsiębiorczych młodzieży szkolnej" napisana na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego w Szczecinie pod kierunkiem Promotora prof. dr hab. Igi Rudawskiej spełnia wymagania określone w wyżej wymienionej ustawie i na tej podstawie wnioskuję do Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego o przyjęcie recenzowanej rozprawy i dopuszczenie do publicznej obrony. Jednocześnie biorąc pod uwagę istotność analizowanej problematyki, zastosowane metody badawcze, oryginalny i nowatorski charakter pracy, wkład w rozwój teorii przedsiębiorczości wnoszę o jej wyróżnienie stosowną nagrodą.

Szczecin, 20 listopada 2018 r.